

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 24.06.2025).
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 01.02.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 24.06.2025).
3. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-XII. Дата оновлення: 19.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12> (дата звернення: 24.06.2025).
4. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. Дата оновлення: 30.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (дата звернення: 24.06.2025).
5. Деякі питання реалізації положень Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо надання відстрочки від призову: постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 р. № 518. Дата оновлення: 15.03.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/518-2022-п> (дата звернення: 24.06.2025).
6. Про затвердження Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки: постанова Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 1547. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1547-2022-п> (дата звернення: 24.06.2025).
7. Про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України: Указ Президента України від 10.12.2008 р. № 1153/2008. Дата оновлення: 01.02.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008> (дата звернення: 24.06.2025).
8. Постанова Верховного Суду від 11.04.2024 у справі № 520/7954/22. URL: <https://zakononline.com.ua/court-practice/show/24834> (дата звернення: 24.06.2025).

Сьох Катерина Ярославівна,

завідувач кафедри конституційного права Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРАВНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНИ З ACQUIS COMMUNAUTAIRE У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У процесі євроінтеграції України особливого значення набуває гармонізація національного законодавства та правничої термінології з *acquis communautaire* (далі – *acquis*). Відповідно до статті 1 Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», *acquis communautaire* (*acquis*) - правова

система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ [1]. Цей процес є неминучим при вступі країни до Європейського Союзу (далі - ЄС) згідно з Копенгагенськими критеріями. На сьогодні Україна активно здійснює процес адаптації національного законодавства у відповідність з *acquis*, тобто здійснює приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis*. Разом з цим процесом з'явилася потреба у правовому розумінні правничої термінології ЄС та правильному застосуванні її у національному законодавстві України. Для цього необхідно здійснити гармонізацію правничої термінології з *acquis*.

Гармонізацію правничої термінології з *acquis* означає узгодження українських правових термінів із тими, що закріплені в актах ЄС. Йдеться не про механічне калькування термінів, а про створення єдиної мовно-правової матриці, де термін у національному праві відповідає змісту і функції термінам у праві ЄС. Важливо, щоб правнича термінологія мала однакове значення як в національному законодавстві України так і в актах ЄС, в іншому випадку, адаптація національного законодавства у відповідність з *acquis* буде неможливою, оскільки суди, юристи та науковці можуть оперувати спільними категоріями без ризику подвійного тлумачення, що є недопустимим. Використовуючи кожен новий термін у національне законодавство, потрібно знати його сутність, від цього залежить якість нормативно-правових актів країни, тому важливо здійснити гармонізацію правничої термінології.

Правнича термінологія – це система правових термінів, які позначають та чітко окреслюють правове явище, що використовується у правотворчості, юридичній мові та правових наук [2, с.58].

Гармонізація правничої термінології з *acquis* - це процес узгодження державою правничих термінів із термінологією ЄС, забезпечуючи однакове їх правове значення, для уникнення колізій у тлумаченні та зберігаючи національну правову ідентичність держави.

Євроінтеграційний курс України зумовлює активне впровадження правничої термінології ЄС, оскільки відбувається адаптація національного законодавства до *acquis*. Попри те, що ЄС підкреслює право держав-членів і кандидатів зберігати мовну специфіку, у праві ЄС існують терміни, які не мають точного відповідника в національній мові. До прикладу, «Single market» часто перекладають як «єдиний ринок», але в праві ЄС цей термін має ширше значення: це простір без внутрішніх кордонів, де діють чотири свободи (товари, послуги, капітал, люди). В Україні такого інтеграційного рівня ще немає, тому прямого аналога нема. У таких випадках країни змушені застосовувати терміни в оригіналі та вводити нові категорії до національного правопорядку. ЄС розробила єдину правничу термінологію для ефективного функціонування свого права в 24 офіційних мовах держав-членів. Але зі вступом нових держав виникла необхідність адаптації правових понять у спосіб, який зберігає автентичність національного права. Як зазначає

Президент Суду ЄС Ленартс К., *acquis* має «універсальний каркас», але кожна країна імплементує його у спосіб, що відповідає її правовій традиції [3, с. 12]. Отже, держави адаптуючи національне законодавство до *acquis* можуть максимально зберігати ідентичність країни. Важливим є не втратити мовну ідентичність запозичуючи термінологію іншомовного погодження. Законодавці, правники та науковці мають ґрунтовно підходити до питання введення правничої термінології права ЄС у національне законодавство України. Перед вживанням нової термінології необхідно переконатися чи не присутній відповідник в національній мові і тільки після цього вводити термінологію іншомовного значення. Тільки у такий спосіб вдасться максимально зберігати національну мовну ідентичність держави.

Для ефективного та безконфліктного зближення правових систем необхідно формувати міждисциплінарні робочі групи з юристів, лінгвістів і фахівців з європейського права для розробки автентичних термінів. ЄС функціонує у 24 офіційних мовах, і точність термінології забезпечується саме через багаторівневу співпрацю фахівців. Україна, прагнучи вступити до ЄС, має наслідувати цю практику, щоб гармонізація була ефективною та безконфліктною. Поєднання фахівців з різних галузей дозволить збалансувати юридичну точність, мовну коректність та відповідність європейським стандартам, що є ключовим для успішної інтеграції.

Зараз в Україні процес гармонізації національного законодавства з *acquis* здійснюється як на нормативному, так і на інституційному рівнях. В умовах отримання Україною статусу держави-кандидата на вступ до ЄС у 2022 році інтенсивність цього процесу істотно зросла, що обумовлено необхідністю виконання Копенгагенських критеріїв та рекомендацій Європейської комісії.

Інституційний аспект гармонізації передбачає діяльність низки органів. Зокрема, Верховна Рада України через Комітет з питань інтеграції України до ЄС здійснює правову експертизу законопроектів щодо їх відповідності *acquis*. Координаційну функцію в системі виконавчої влади виконує Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, тоді як Міністерство юстиції України забезпечує юридичний аналіз та переклад актів ЄС. Важливу роль відіграють міжвідомчі робочі групи, які формуються для опрацювання галузевих аспектів адаптації законодавства, включаючи розробку та унормування правничої термінології.

Разом із тим процес гармонізації стикається з низкою викликів. Зокрема, чимало правових понять *acquis* не мають точних відповідників в українському правопорядку, що ускладнює їх переклад та застосування. У практиці трапляються випадки механічного калькування термінів без урахування контексту, що створює ризик колізій і подвійного тлумачення. Саме тому актуальною є потреба у формуванні міждисциплінарних робочих груп, до складу яких входили б юристи, лінгвісти та фахівці з європейського права, здатні виробляти автентичні та водночас змістовно коректні терміни.

Отже, гармонізація правничої термінології з *acquis* є необхідною умовою ефективної євроінтеграції України. Вона забезпечує єдність правового розуміння термінів, уникає подвійного тлумачення та сприяє збереженню

національної ідентичності. Успішність цього процесу можлива лише за умови міждисциплінарної співпраці юристів, лінгвістів і фахівців з європейського права.

Список використаних джерел:

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
2. Сьох К.Я., Гультай М.М. Особливості правничої термінології Європейського Союзу/*Експерт: парадигми юридичних наук та державного управління*. № 6. Київ. 2022. С. 56-61 [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-6\(24\)-56-61](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-6(24)-56-61)
3. Lenaerts K. European Union constitutional law: The *acquis* and its constitutional identity // *European Law Review*. 2021. Vol. 46, Issue 1. P. 3–18. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/760344/IPOL_STU%282024%29760344_EN.pdf?utm_source=chatgpt.com

Тернавська Вікторія Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент

ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Права та свободи людини і громадянина становлять зміст конституційно-правової політики кожної цивілізованої держави, визначають гуманістичний вектор міжнародної політики співіснування та подальшої співпраці міжнародного товариства у XXI ст. Права і свободи мають бути конкретними та забезпеченими, що зумовлює необхідність викладати їх не просто як вид можливої та дозволеної поведінки, наприклад, кожен має право на повагу до його гідності згідно з частиною першою статті 28 чинної Конституції України. Визначаючи права і свободи, потрібно також указувати на їх охорону, захист, забезпечення, гарантування чи відтворення державою [1, с. 88]. Як слушно зауважують українські правознавці, «права людини, не підкріплені засобами їхньої реалізації та захисту, припиняють бути правами, перетворюючись у декларації» [2, с. 181]. Відповідно, гарантії реалізації та захисту прав і свобод є важливим елементом конституційно-правового статусу особи, а також тим чинником, що вказує на реальний стан правової державності, верховенства права та законності.

У правовій доктрині категорія «гарантії прав людини» визначається як «система загальних і спеціальних юридичних засобів та інститутів, спрямованих на сприяння реалізації прав людини, а також забезпечення їх всебічної охорони та захисту від порушень» [3, с. 53]. До загальних гарантій відносять політичні, соціально-економічні, ідеологічні, які створюють відповідні належні умови для практичної реалізації конкретних прав і свобод. Спеціальні (юридичні) гарантії є визначені в законах та інших нормативно-